

Internationella funktionshinderdagen.

"Funktionshinderdrade lämnas på demokratiens bakgård"

Granskning. Personer med nedsatt funktionsförmåga hindras i sitt demokratiska medborgarskap. Otillgängliga vallokaler, otillgänglig information och lokaler som inte är anpassade används för nämndsammanträden och politiska möten. Vi kommer därför att föreslå en rad reformer, skriver **Olle Wästberg** och **Adiam Tedros**, Demokratiutredningen.

För drygt 20 år sedan genomfördes en av de största rättighetsreformerna i modern tid, assistansreformen, LSS. Den skulle göra det möjligt för en stor grupp medborgare att delta i samhällslivet på samma villkor som andra. I år trädde en annan förändring i kraft: bristande tillgänglighet infördes som en ny form av diskriminering i Diskrimineringslagen. Ändå kan inte personer med funktionsnedsättning delta på samma villkor som andra i demokratin. Bristen på tillgängligheten bromsar det politiska engagemang bland personer med funktionsnedsättning.

I 2014 års demokratiutredning har vi granskat möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att vara en del av demokratin. Vi har kunnat konstatera att personer med nedsatt funktionsförmåga hindras i sitt demokratiska medborgarskap. Otillgängliga vallokaler, otillgänglig information och lokaler som inte är anpassade används för nämndsammanträden och politiska möten. Grundläggande förutsättningar för ett deltagande på lika villkor saknas. Det är ovärdigt en demokrati.

Valen förra året visade att det fanns skillnader i valdeltagande. Personer med nedsatt syn, nedsatt rörelseförmåga samt besvär av oro, ångest och ångslan röstar i lägre utsträckning än medborgare utan dessa nedsättningar eller besvär. För de med nedsatt syn tillkommer också svårigheten att behålla rösthemligheten i de fall hen vill personrösta. Mot bakgrund av att de stora bristerna i formerna och villkoren för det demokratiska deltagandet kommer Demokratiutredningen i vårt betänkande – som överlämnas till regeringen i januari – att föreslå följande reformer:

1 Använda bristerna i vallokalerna och lokaler som används för möten. Bristen tillgänglighet är fortfarande ett hinder för personer med funktionsnedsättning att utöva sina demokratiska rättigheter. Brister gällande framkomlighet i gångvägen, avsaknad av parkeringsplatser inom 25 meter från entrén konstaterades i mer än 60 procent av de undersökta röstmottagningsställena efter valet 2014. Det finns också många brister i de lokaler som används för politiska möten. Nära hälften, 43 procent, av de lokaler som används för nämndsammanträden i kommunerna är inte fullt tillgängliga. Hörselektorer saknas ofta. Också partimöte hålls ofta i otillgängliga lokaler. Dessa brister är allvarliga och innebär i praktiken att en stor grupp medborgare hindras från ett aktivt politiskt engagemang, både i rollen som väljare och som förtroendevalda.

2 Inför ett mål om demokratisk delaktighet i funktionshindersstrategin. Information och statistik om den demokratiska delaktigheten bland personer med funktionsnedsättning

Brister gällande framkomlighet i gångvägen, avsaknad av parkeringsplatser inom 25 meter från entrén konstaterades i mer än 60 procent av de undersökta röstmottagningsställena efter valet 2014, skriver artikel författarna. Foto: HENRIK MONTGOMERY / TT

saknas överlag. Det är anmärkningsvärt att den första studien om valdeltagandet inom gruppen genomfördes först efter valet 2014. I ett land där valdeltagandet studerats sedan början av 1960-talet är det en signal om hur osynliga människor med funktionshinder är. Vi anser att genom att göra den demokratiska delaktigheten för personer med funktionsnedsättning till ett delmål i den funktionshinderspolitiska strategin kan dessa frågor bli prioriterade och därmed kan kunskapen öka.

3 Höj valdeltagandet bland personer med funktionsnedsättning. Mot bakgrund av det lägre valdeltagandet bland personer med funktionsnedsättning är det bra att partisymboler i färg kommer att tillåtas på valsedlarna från nästa val, att det blir möjligt att rösta utanför ett röstmottagningsställe ifall lokalen inte är tillgänglig och att ambulerande röstmottagare införts. (Dessa måste dock ses som en tillfällig lösning tills alla vallokaler har full tillgänglighet.) Fler åtgärder måste dock till. Stöd till lättlästa nyheter och lättast valinformation har

Personer med nedsatt syn, nedsatt rörelseförmåga samt besvär av oro, ångest och ångslan röstar i lägre utsträckning än medborgare utan dessa nedsättningar eller besvär.

Replik på DN.se/debatt

"Rektorer får inte in i administrationen, de får ifrån den"
Läroförbundet svarar om skolan (2/12).

"Brist på psykologisk behandling förlänger sjukskrivningarna"
Svar om ökande sjukskrivningar (27/11).

stor betydelse för i synnerhet personer med kognitiv funktionsnedsättning. Det är viktigt att information inför valet finns på teckenspråk. Inför Europaparlamentsvalet 2014 var det endast fem av de nio granskade parterna som hade information på teckenspråk. Här måste regeringen säkerställa att bristerna avhjälps.

4 Inkludera funktionsvariation i diskussionen om social representativitet. Att frågor som rör personer med funktionsnedsättning är så osynliga i debatten kan förklaras av att människor med funktionsnedsättning är underrepresenterade i politiken. I den enkät som Demokratiutredningen låtit partiorganisationerna besvara visas att personer med funktionsnedsättning, näst efter unga, är den grupp som partierna har svårast att rekrytera till olika förtroendeuppdrag. Ändå förekommer sällan riktade insatser för att få fler med funktionsnedsättning på politiska förtroendeuppdrag. Rimligen borde samma krav på representation som för övriga grupper i samhället, till exempel unga och äldre, kunna ställas när det gäller personer med funktionsnedsättning.

5 Rätten att verka politiskt ska gälla alla. Förtroendevalda som behöver personlig assistans eller ledsagservice får ofta välja mellan att använda sina timmar för det politiska engagemang eller nödvändiga vardagsysslor. Det kan innebära att de väljer bort politiskt engagemang till förmån för att använda de timmar som beviljats till annat som till exempel att hämta barnen på förskolan. Vi anser att det är nödvändigt att säkerställa att personer med ett förtroendeuppdrag ges möjlighet att fullgöra sitt uppdrag, oavsett funktionsförmåga och att extra assistans timmar beviljas för förtroendeuppdraget.

6 Använd den digitala tekniken. Det finns många bra tekniska lösningar som gör att den som deltar i ett fullmäktige- eller nämndmöte på distans kan få en lika god inblick i ärendet som den som är närvarande på mötet. Som så ofta skulle en reform för att undanröja funktionshinder också vara till nytta för alla, till exempel för äldre och fullmäktige- eller nämndedamöter. Trots detta visar den enkät vi genomfört att endast fyra procent av fullmäktige i kommunerna har infört beslutsfattande på distans. I ljuset av den bristande tillgängligheten i de lokaler som används för bland annat nämndmötena, uppmanar vi därför fullmäktige i kommuner och lands ting att fästa beslut om att tillåta beslutfattande på distans.

Människor med funktionsnedsättning får inte vara fäst på demokratis bakgård!

Olle Wästberg, ordförande i 2014 års Demokratiutredning
Adiam Tedros, sekreterare i 2014 års Demokratiutredning